Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Nr. 36. ...ów, dnia 4 września 1932 Rok V.

Cena numeru 10 gr.

Prenumerata miesięczna 80 gr.

GAZETA RZESZOWSKA

Organ Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem

Wychodzi w każdą niedzielę

„Prawem naczelnem — dobro Państwa"

CENY OGŁOSZEŃ za miejsce wiersza milimetrowego | Zwykłe . . . . 10 gr. Na 1 stronie . . . 30 gr. W tekście (2 i 3 str.) 25 gr. | Nadesłane . . . . 30 gr. W kronice . . . 30 gr. Drobne za słowo . 10 gr.

Rękopisów nie zwraca się, Listów anonimowych nie uwzględnia się, nieopłaconych nie przyjmuje.

Redakcja i Administracja ul. Sokoła L. 6. Konto P. K. O. Nr. 408 116 — Telefon Nr 17

Pobyt dwóch wojewodów w Rzeszowie.

W dniu 29 sierpnia br. przybył do Rzeszowa w oficjalnym charakterze wojewoda lwowski p. Rożniecki i w dniu 30 sierpnia udzielał audjencyj.

Przez prezydjalne biuro starostwa przesunął się liczny inteligentny świat rzeszowski, rzeszowskiego powiatu, urzędów, samorządów, wojska, sądu, prokuratorji, instytucyj samopomocy społecznej, posłów, księży, dyrektorów szkół, profesorów, urzędników kolei, poczty i td.

P. wojewoda przyjmował krótkie sprawozdania, notował prośby, udzielał wskazówek we wszystkich szczegółach, z któremi się do niego zwracano.

Przedstawicielom gminy zwrócił uwagę na potrzeby ostrożnego budżetowania, zwłaszcza na rok przyszły, i na dołożenie starań obniżenia kosztów administracji, ile możności dokonać niezbędnych potrzeb przedmiotowych i obiecał pomoc w staraniach gminy o kredyt na wodociągi i kanalizacje.

Z Wydziałem powiat. omawiał sprawę dróg w powiecie, oraz powiatową pomoc rolnictwu.

Zarządowi Kasy Oszcz., Tow. Zal. zalecał dołożenia starań, by publiczność oszczędności swe składała nie w dolarach ale w złotych, by te instytucje finansowe, rządząc się ostrożnie, przychodziły jednak z pomocą małemu rolnictwu i rękodziełom, że faktycznie referat finansowo-rolny leży w rękach takich instytucyj.

Obwodową i pow. komendę Strzelca rzesz., przedstawicieli Oddz. rzesz. i Związku pow. Strzelca wypytywał o stan liczebny ćwiczących, ilość oddziałów, ilość mundurów, stan finansowy, okazując zarazem, że mu stan spraw strzeleckich jest znanym, że się niemi zajmuje, wreszcie dawał wskazówki, co do zachowania stosunków między Strzelcem a innemi organizacjami, zwłaszcza młodzieży małorolnej.

Dłuższa konferencja miała miejsce z przedstawicielami Rady Pow. BBWR., oraz przewodniczącymi poszczególnych kół miejskich i wiejskich. Poruszono szereg spraw gospodarczych i organizacyjnych.

W tym trybie odbywały się dalsze deputacje, które rozpoczęte wcześnie rano o godz. 8 trwały niemal do godz. 1-szej w poł.

W tym czasie przyjechał wojewoda krakowski p. Kwaśniewski na wspólne narady odnośnie do stanu gospodarczego w tych województwach Małopolskich i kwestji z tem złączonych, a o godz. 7 wieczorem odbyło się towarzyskie zebranie u rzesz. starosty p. Dr. Friedricha.

Bezpośrednie zetknięcie się p. wojewody lwowskiego z ludnością rzeszowską i powiatu rzeszowskiego, zaznajomienie się p. wojewody ze stanem licznych spraw tut., zrobiło na mieszkańcach m. Rzeszowa jaknajlepsze wrażenie.

Rzeszowska Komunalna Kasa Oszczędności w roku 1931.

(Dokończenie).

Redyskont.

Przyznany Kasie przez Bank Polski kredyt redyskontowy w wysokości Zł 400.000 — nie jest wogóle wykorzystany i służy jako rezerwa na ewent. wypłaty wkładek.

Rki bieżące kredytowe wykazane w bilansie sum Zł 8.500 — stanowią fundusz wydzielony z czystych zysków z r. 1928, a przeznaczony na udzielanie 6% krótkoterminowych pożyczek dla rzemieślników na zakup surowca.

Papiery % fund. obrotowego.

5% państw. poż. konwers. w. n. Zł 512 à 39·75 kurs Zł 203·52, 26 Akcyj Bku Polskiego w. n. Zł 2.600 à 105 kurs Zł 2.730, 4% poż. premj. Ser. III (267 szt. a dol. 5) Zł 11.881·50 à 43·50 kurs Zł 11.614·50, 7% poż. stabil. z r. 1927 w. n. Zł 8.010 à 49·75 kurs Zł 3.962·58, 4·5% l. z. Akc. Bku Hip. w. n. Zł 950 à 46 kurs Zł 437, 3% poż. budowlana w. n. Zł 40.000 à 30·50 kurs Zł 24.400. Razem nom. Zł 63.953·50 kurs Zł 43.347·60.

Ruchomości.

Ruchomości wykazane były do końca 1930 r. z powodu zupełnego zamortyzowania wartością jednego grosza.

W r. 1931 zakupiono kasę żel-betonową i inne nowe ruchomości, wobec czego stan powiększył się do Zł 11·700 — po odpisaniu 10% z tytułu amortyzacji.

W skład ruchomości wchodzą poza urządzeniem biurowem 1 kasa żel-betonowa „Fortis", 3 kasy wertheimowskie, 2 maszyny do pisania i jedna maszyna do rachowania.

Fundusz zasobowy.

Stan Zł 471.841·64 — Pokrycie stanowią: 5% państw. poż. konwers. w. n. Zł 2.814 à 39·75 kurs Zł 1.118.56, 4% l. z. Tow. Kred. Ziemsk. w. n. Zł 4.600 à 46 kurs Zł 2.070, 4% l. z. Bku Gosp. Krajow. w. n. Zł 700·72 à 56 kurs Zł 392.40, Wartość bilansowa realności Zł 224.700, gotówka na rachunku bieżącym Zł 243.560·68. Razem Zł 471.841·64

Amortyzacja realności wynosi 2% rocznie.

Tak fundusz zasobowy jak i emerytalny są osobno administrowane i bilansowane.

Depozyta.

Depozyta wykazane w bilansie sumą Zł 97.002·58 — składają się z złożonych przez klijentów kilku książeczek wkładkowych oraz 2 weksli kaucyjnych na zabezpieczenie kredytów.

Prowizji depozytowej Kasa nie pobiera.

Potwierdzenia wystawione są w formie listów.

Księga depozytowa jest należycie prowadzona.

Księgowość.

Księgowość jest podwójna według systemu włosko-niemieckiego, oparta na dziennikach: wekslowym, wkładkowym i ogólnym dla innych działów Kasy. Na podstawie tych dzienników, sporządza się zestawienie dzienne, którego poszczególne sumy wpisane zostają do miesięcznika. Sumy miesięczne kontuje się w księdze głównej.

Buchalterja prowadzi pozatem in dublo wszystkie księgi podręczne z wyjątkiem wekslowych.

Koszty administracyjne są szczegółowo w osobnej księdze prowadzone.

Wszystkie księgi tak zasadnicze jak i pomocnicze są poprawnie i bieżąco wykontowane.

Archiwum i registratura są należycie prowadzone.

Uwagi ogólne.

1) Manipulacja w poszczególnych działach Kasy jest poprawna.

2) Wymagany art. 8 rozp. Prez. Rzp. z dnia 13 kwietnia 1927 r. kapitał zakładowy nie został przez Związek poręczający z powodu posiadanego przez Kasę wysokiego funduszu zasobowego przyznany.

3) Kasa jako samowystarczalna nie korzysta ani z kredytów banków państwowych, ani też z kredytu redyskontowego.

WODOCIĄGI i KANAŁY W RZESZOWIE.

(Ciąg dalszy).

Odnosząc te same warunki do Rzeszowa z braku dokładnych danych, okaże się w niedługim czasie dla społeczeństwa na kosztach leczenia oszczędność w setkach tysięcy rocznie. (Nie brano tu jeszcze w rachubę straty zarobków skutkiem chorób, co powiększyłoby ogólne straty o 100% i odwrotnie).

W pierwszej połowie ubiegłego wieku parlament angielski, powodowany przerażającą śmiertelnością w miastach (przeszło 40 na 1000), wprowadził przymus budowy wodociągów i kanalizacji. W ciągu kilkunastu lat śmiertelność spadła do 18, a w Londynie do 16 na 1000.

Dla kasy miejskiej i podatników, zmniejszenie śmiertelności oznacza zmniejszenie wydatków na leczenie w szpitalach na koszt miasta, oraz zmniejszenie podatków na ten cel.

Wprowadzenie wodociągu powoduje zmniejszenie premij asekuracyjnych od pożaru o 25%. Kąpiel w domu kosztuje 5 razy mniej, niż w zakładzie kąpielowym. Za opłatą dwa i pół razy wyższą, niż dzisiaj kosztuje przynoszenie dwóch konewek wody dziennie, wodociąg dostarczy 12 razy więcej wody zupełnie dobrej hygjenicznie, sterylizowanej.

Z wodociągiem związana jest ściśle kanalizacja. Bezpośrednie korzyści z kanalizacji, dadzą się łatwo wyrazić w liczbach, mianowicie:

Wydzieliny ludzkie, ulegające łatwo gniciu i zawierające miljardy bakteryj, wynoszą po po 1·6 litra dziennie na człowieka. Dodajmy do tego tylko po 5 litrów wody na osobę, zużytej w domach do mycia i czyszczenia, tj. możliwie minimalną ilość, zawierającej dużo części organicznych, ulegających łatwo gniciu. W dołach kloacznych 30 tysiącznego miasta, zbierze się tej brudnej wody, stanowiącej skoncentrowane nieczystości, 198 m³ dziennie, które miałyby wywieźć beczkowozy. Przyjmując, że każdy beczkowóz nawróci 3 razy dziennie, musiałoby miasto do wywozu tej minimalnej tylko ilości, utrzymywać 65 beczkowozy Tallarda, zatem 65 par koni i 186 ludzi, do obsługi pomp i koni. Roczny koszt takiego taboru wynosiłby około 600,000 Zł, a wywóz 1 m³ kosztowałby 9 Zł. Jeżeli miasto nie utrzymuje takiego taboru, to oznacza, że wywozi się tylko nieznaczną część nieczystości z miasta, część odpływa do otwartych rowów czy potoku, reszta zaś wsiąka w ziemię w pobliżu studni, z której czerpie się wodę.

Wydatki na kanały będą dwa razy mniejsze od wydatków na wyżej opisany tabor, natomiast kanały odprowadzą nie po 6 lecz po 100 litrów zużytej wody w domach, oraz setki razy większą ilość wody deszczowej. Gdyby kanalizacja odprowadzała z miasta tylko same ekskrementa i brudne odpływy z domów w ilości odpowiedniej do normalnej konsumcji, to wydalenie 1 m³ tych nieczystości, kosztowałoby zaledwie 50 gr., tj. przeszło 20 razy mniej, niż wywóz. W rzeczywistości, usługi kanalizacji będą daleko większe.

* * *

Należy rozważyć finansową stronę pow. inwestycji, w oświetleniu dzisiejszych warunków.

Przed wojną koszt budowy **wodociągu** wynosił od 50 do 70 kor. na głowę, zależnie od miejscowych warunków pod względem technicznym. Są to dane, wzięte z istniejących w Małopolsce wodociągów, budowanych przed wojną. Im mniejsze miasto, tem koszt wypada stosunkowo wyższy. W Rzeszowie warunki techniczne są trudne, woda wymaga filtrowania i sterylizacji, do czego potrzebne są odpowiednie i drogie objekty, dlatego przyjmuje się wyższą granicę kosztów. Przeliczając 70 kor. na dolary, te zaś na złote, wypadłby dzisiejszy koszt po 126 zł. na głowę, czyli mnożnik dla zł. w stosunku do kor. okrągło 1·80. Tymczasem ceny zmieniły się w innym stosunku n. p.:

Ceny rur średnicy od 100 do 300 mm., potrzebnych w Rzeszowie, wynosiły przed wojną 21 kor. za 100 kg. obecnie 59 zł, czyli mnożnik wynosi 2·81. Mnożnik płacy wykwalifikowanego robotnika do robót ziemnych, wynosi 2·0, mnożnik płacy rzemieślnika (ślusarza) wynosi 2·12.

Kapitał przed wojną był tańszy. Bank Krajowy dawał miastom pożyczki na 4·5% w obligacjach po kursie 94 do 96. Annuitety 40 letniej pożyczki wynosiły 5·1%, interkalarja w czasie budowy, przez 2 lata ... 6·25%. Strata na kursie, interkalarja, opłaty stemplowe itp. powiększały bezpośrednie koszta budowy o 15%.

Obecnie najtańszy kapitał francuski, kosztuje w przybliżeniu: Interkalarja za 2 lata ... 10%, strata na kursie ... 10%, Koszt emisji 6%. Bezpośrednie koszta budowy należy powiększyć o 26 do 30%.

Uwzględniając nadto podatki i wysokie świadczenia, należy poprzedni mnożnik 1·80 powiększyć do 2·25. Stąd można oszacować koszt budowy dla 25,000 mieszkańców w sumie 25,000 × 157·5 tj. 3.940,000 Zł. Ogólny kosztorys obliczony został na 3.800,000 Zł na głowę wypada po 157·5 Zł czyli po 17·5 dolara, podczas gdy przed wojną wypadłoby liczyć po 14 dol. (C. d. n.)

KRONIKA

Dożynki. Okręg. Zarząd Małop. Zw. Młodz. Ludowej przy O. T. R. w Rzeszowie urządza dnia 4 września 1931 r. pod protektoratem pana Radcy Dra Artura Friedricha, Starosty rzeszowskiego, „Dożynki“ z następującym programem:

Przedpołudniem: 1) Nabożeństwo i poświęcenie wieńców w kościele garnizonowym o godz. 9·30 rano. 2) Defilada i wręczenie wieńców dożynkowych przed gmachem Starostwa.

Po południu: Początek o godzinie 17-tej (5-tej) w sali Sokoła 1) Słowo wstępne. 2) Chóry mieszane Kół Młodzieży ze Staromieścia, Bzianki, Zaczernia, Piątkowej i Przybyszówki odśpiewają szereg pieśni. 3) Oryginalne „Wesele wiejskie“ z okolic Rzeszowa, ilustrujące bogactwo strojów oraz zwyczajów i obyczajów ludowych, które już zanikają. Wykona Koło Młodzieży ze Słociny. 4) Hymn Rzeczypospolitej z orkiestrą odśpiewa chór Koła Młodz. z Bzianki i ze Staromieścia. 5) Żywy obraz.

Poświęcenie Kamienia Węgielnego Sierocińca św. Antoniego i Bursy Rzemieślniczej odbędzie się dnia 11 września, w niedzielę o godz. 9 rano, na które Komitet zaprasza wszystkich rodaków, którzy tak życzliwie popierają budowę obydwu zakładów niezbędnie potrzebnych dla miasta i powiatu.

Równocześnie nastąpi poświęcenie dzwonu kaplicy św. Antoniego, który będzie umieszczony na szczycie facjaty, aby dzwonic na Anioł Pański, 3 razy codziennie, głosił na odległem przedmieściu Wygnańca cześć Marji, zwycięskiej Królowej Polski.

W Kamieniu Węgielnym wmurowany zostanie pergamin, na którym spisaną będzie dla pamięci historja powstania Zakładu. Zapraszamy wszystkich Dobroczyńców, aby na pergaminie uwiecznili swoje nazwisko dla następnych pokoleń. Ponieważ w samym dniu poświęcenia będzie ścisk i z czekaniem na podpis niewygoda, można będzie umieścić swój podpis wcześniej od 5 września między godziną 4 i 5 w mieszkaniu kasjerki p. Haliny Zacharskiej ul. Sokoła 4, I p.

Pergamin umieszczony będzie w słoju szklannym, a potem w puszce miedzianej zamkniętej hermetycznie, aby pergamin nie uległ zepsuciu, a pismo pozostało czytelne.

Wszystkich wojskowych w stanie spoczynku zaprasza się na zebranie mające się odbyć dnia 6 września b. r. o godz. 10 w tylnej sali restauracji p. Androletti'ego ul. Kościuszki celem omówienia ważnych spraw wspólnych i zorganizowania współpracy.

Ze Związku Polskiej Młodzieży Dem. Dnia 28 sierpnia odbyło się w sali „Ogniska Nauczycielskiego“ nadzwyczajne Walne Zebranie Koła Z. P. M. D. w Rzeszowie. Punktami porządku obrad było: 1) uchwalenie Regulaminu obrad Walnych Zebrań, 2) wybór nowych władz Koła, które przedstawiają się następująco; Zarząd: prezes kol. Fr. Potoczny, wiceprezes kol. J. Zaufal, sekretarz kol. M. Jarembski, skarbnik kol. W. Fukówna. Komisja Rewizyjna: przew. kol. Z. Plinta, członkowie kol. I. Fołtówna i Rączkówna.

Dzieciobójstwo w Brzeżance. Helena Kober lat 23 z Brzeżanki popełniła po porodzie dzieciobójstwo przez uderzenie noworodka płci żeńskiej tępem narzędziem po głowie.

Groźny pożar w Grodzisku. W zabudowaniach Sebastjana Brydy wybuchł pożar który zniszczył doszczętnie dom mieszkalny i zabudowania. Szkody wynoszą około 12 tys. złotych. Powodem pożaru nieostrożne obchodzenie się z ogniem w stajni.

Włamanie w Pstrągowej. W nocy dnia 31 sierpnia około godz. 2 włamali się nieznani dotychczas sprawcy do mieszkania Michała Stawarza przez oderwanie drzwi do komory skąd skradli garderobę męską i damską. Szkoda wynosi około 800 Zł.

Znachor w Tyczynie. Boboli Józefowi zamieszkałemu w Kielnarowej zakwestjonowano dwie skrzynie różnych lekarstw, których pochodzenie nie mógł początkowo wytłumaczyć. Przy pierwszych zeznaniach zapodał, że większą część lekarstw nabył w aptece w Tyczynie u p. Troskolańskiego. Po konfrontacji odwołał swe poprzednie zeznania. Co ciekawsze, posiadał te lekarstwa, które otrzymać można w aptekach jedynie za specjalną receptą lekarzy. Przypuszczalnie lekarstwa pochodzą z wojskowych ambulatoryj.

Pokątny lekarz w Czudcu. Wiktor Jan zamieszkały w Rzeszowie przy ul. Borelowskiego 19, kwestował w Czudcu bez zezwolenia władz, prócz tego posiadał specjalny spis lekarstw i lekarstwa, ktorymi leczył naiwnych.

Wydawca i Redaktor odpowiedzialny: **Inż. Józef Szaynok.** Drukarnia J. A. Pelara i S-ki w Rzeszowie, 3 Maja 2. Telefon Nr. 45